

A photograph of three paint rollers with dark rollers and orange handles, positioned against a blue wall with horizontal lines. The rollers are arranged vertically, with the top one slightly to the left and the other two below it to the right.

CIJFERS IN BEELD 2018

OPENBAAR MINISTERIE

OVERZICHT DISCRIMINATIECIJFERS OPENBAAR MINISTERIE

INHOUDSOPGAVE

03

Samenvatting

05

Inleiding

07

Strafbare discriminatie
en het Openbaar
Ministerie

11

De betekenis van de
cijfers

14

Specifieke
Discriminatiefeiten
in 2018

25

CODIS-feiten
in 2018

35

Uitspraken van de
rechter

38

Bijlagen

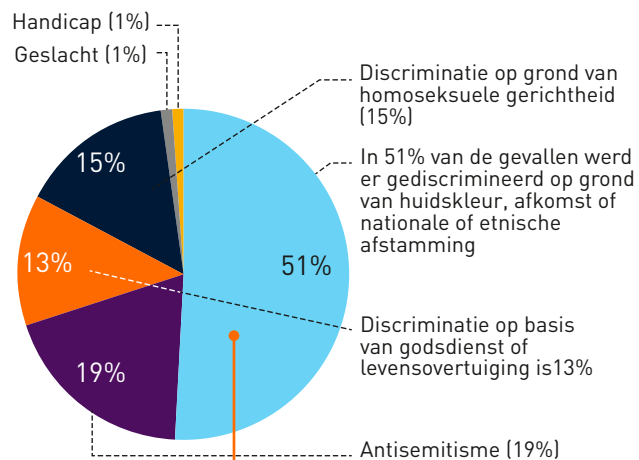

SAMENVATTING

SPECIFIEKE DISCRIMATIEFEITEN IN 2018

In het rapport *Cijfers in Beeld 2018* wordt gerapporteerd over de *specifieke* discriminatiefeiten die in 2018 bij het Openbaar Ministerie (OM) zijn ingestroomd en afgedaan. Specifieke discriminatiefeiten zijn de feiten die worden ingeschreven en waar een beslissing over wordt genomen op grond van één van de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr): artikelen 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Sr.

Er stroomden **83** specifieke discriminatiefeiten in, behorend bij **79** verschillende zaken.

Uitsplitsing huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming	2018
Antizwart/Afrikaanse afkomst	25%
Donkere huidskleur	0%
Blanken	1%
Surinamers	2%
Antillianen	0%
Turken	1%
Marokkanen	8%
Roma/Sinti	0%
Andere afkomst algemeen	6%
Overige	9%
Totaal	51%¹

¹ In het rapport zijn alle percentages afgerond. Hierdoor kan, bij optellen van afzonderlijke weergegeven percentages, het totaal soms afwijken.

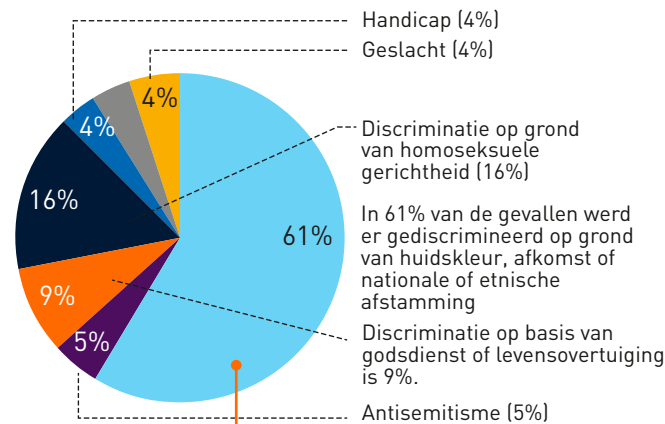
Discriminatie op grond van *huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming* komt het meest voor (51%). Bij 25% van deze gevallen, dus een kwart van het totaal aantal gronden, was de discriminatie gericht tegen personen van Afrikaanse afkomst (antizwart).

CODIS-FEITEN IN 2018

In het rapport wordt tevens gerapporteerd over ingestroomde commune feiten met een discriminatie-aspect (CODIS-feiten). Het gaat dan bijvoorbeeld om delicten als mishandeling, openlijke geweldpleging, eenvoudige belediging, bedreiging, opruiing, vernieling, brandstichting of doodslag waarbij een discriminatie-aspect ex artikel 137c Sr als motief of aanleiding heeft gespeeld, of gebruikt is om het delict indringender te plegen. Ook als het discriminatie-aspect is gelegen in een genderidentiteit die niet past bij het geboortegeslacht wordt dit beschouwd als een algemeen delict met discriminatie-aspect.

Er stroomden **312** CODIS-feiten in, behorend bij **187** verschillende zaken.

Belangrijk om op te merken is dat de cijfers in het rapport afhankelijk zijn van verschillende factoren. Het is niet mogelijk om vergaande conclusies uit de cijfers te trekken.

Discriminatie op grond van *huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming* komt het meest voor (61%). Bij 27% van deze gevallen, dus een kwart van het totaal aantal gronden, was de discriminatie gericht tegen personen van Afrikaanse afkomst (antizwart).

Uitsplitsing huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming	2018
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	27%
Donkere huidskleur (niet Afrikaanse afkomst)	0%
Blanken	0%
Surinamers	1%
Antillianen	0%
Turken	6%
Marokkanen	7%
Roma/Sinti	0%
Allochtonen/buitenlanders	14%
Overige	5%
Totaal	61%

In deze zaak is een man vervolgd op grond van groepsbelediging en eenvoudige belediging. De verdachte had een vlag van een hakenkruis voor zijn raam hangen die duidelijk te zien was voor mensen die op de openbare weg liepen. Ook had hij de politieagenten beledigd met "vuile christen fascist". De politierechter acht artikel 137e Sr en artikel 266 Sr bewezen en heeft een gevangenisstraf voor de duur van 2 weken voorwaardelijk opgelegd. Het vonnis is onherroepelijk. Parketnummer 15-059307-18

In deze zaak werd een Indiase vrouw door een (onbekende) Bulgaarse man in de trein beledigd met de woorden: "Dirty Indian women". Deze man is op grond van artikel 266 Sr en artikel 137c Sr gedagvaard en moet nog op zitting komen. Parketnummer: 09-101179-18

Deze zaak speelt zich af op het metrostation. Een groep jongeren (van Chinese komaf) wordt door een onbekende verdachte uitgescholden met de woorden: "kanker Chinezen" en wordt vervolgens uit het niets aangevallen. De politierechter acht artikel 137c Sr bewezen en veroordeelt de verdachte tot een werkstraf. Het vonnis is onherroepelijk. Parketnummer 10-264775-18

De verdachte heeft zich in deze zaak schuldig gemaakt aan groepsbelediging op grond van artikel 137c Sr, door een (blanke) politieambtenaar te beledigen met de volgende woorden: "Jullie ras is verdorven" en/of "Jouw ras is een vieze ras". Er waren meerdere feiten in deze zaak ten laste gelegd (waaronder vernieling en bedreiging). Door de politierechter is een gevangenisstraf van 4 weken opgelegd. Het vonnis is onherroepelijk. Parketnummer: 16-124212-18

In een bar beledigt een Zuid-Koreaanse man een vrouw met Joodse achtergrond met onder meer de woorden: "Jullie Joden zijn nog erger dan ongedierte" en "De Holocaust is een leugen". De vrouw doet aangifte en de man is gedagvaard op grond van artikel 137c Sr. De verdachte moet nog op zitting komen. Parketnummer: 02-195191-18

Een minderjarig transmeisje fietst met twee vrienden terug naar huis. Vanuit een grote groep jongens wordt naar haar geroepen: "Je bent een man. Jij bent geen meisje maar een jongen". Vervolgens wordt het slachtoffer door de groep jongens omringd en mishandeld. De kinderrechter acht artikel 141 Sr (openlijke geweldpleging) bewezen en veroordeelt twee verdachten tot taakstraffen en voorwaardelijke jeugddetentie. Beide vonnissen zijn onherroepelijk. Parketnummers 18-028328-18 en 18-028337-18

Op een islamitische school in Amsterdam hebben demonstranten spandoeken opgehangen met de tekst: "Wie Islam zaait, zal Sharia oogsten." Het OM acht de handeling niet strafbaar op grond van artikel 137c Sr, omdat het kritiek op een religie betreft, en heeft de zaak geseponeerd. Parketnummers: 13-113313-18 en 13-113314-18

Burenruzie waarbij er al een tijd onenigheid is tussen de aangeefster en de burens. Op een dag ontvangt de aangeefster, een moslima, een pakket van een van de burens met daarin varkensdelen en bloed. De verdachte is op grond van artikel 266 Sr gedagvaard en moet nog op zitting komen. Parketnummer 05-243424-18

Een man leeft al een langere tijd in onmin met zijn buurman. Op een dag wordt hij door zijn buurman uitgescholden voor "vieze flicker". Ook wordt hij geslagen. Na aangifte moet zijn buurman voor de rechter komen. De rechter acht artikel 266 Sr bewezen en legt hem een geldboete op van € 300. Het vonnis is onherroepelijk. Parketnummer: 01-097479-18

Onbekende man valt twee (homoseksuele) mannen uit het niets aan. De slachtoffers worden door de man uitgescholden met het woord "curva". Uit meerdere bronnen blijkt dat dit 'hoer' of 'slet' betekent. De politierechter acht artikel 300 Sr bewezen en veroordeelt de verdachte tot een geldboete van € 600. Het vonnis is onherroepelijk. Parketnummer: 03-126932-18

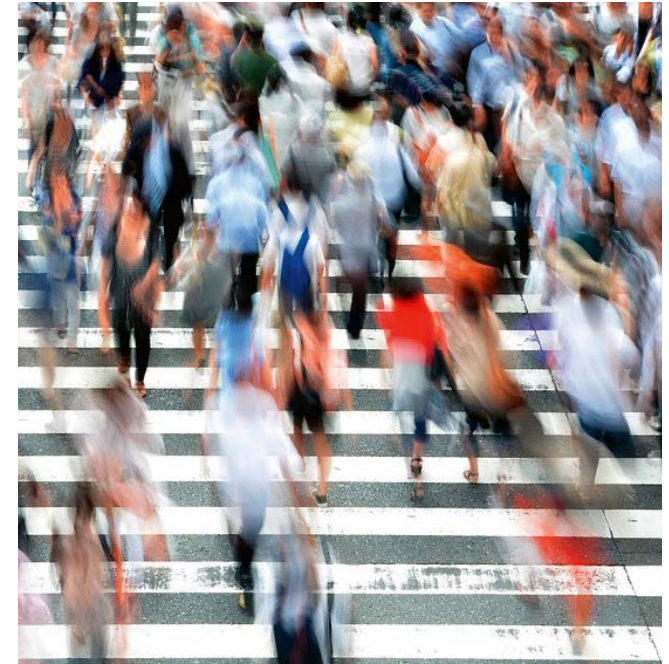
INLEIDING

Discriminatie is een uiting van onverdraagzaamheid tegen medemensen en staat op gespannen voet met de beginselen en principes waarop onze samenleving is gebouwd. De strafrechtelijke aanpak van discriminatie is daarom een speerpunt binnen het OM. Door de instroom en afdoening van discriminatiezaken in beeld te brengen, wordt het belang dat het OM hecht aan het thema discriminatie mede tot uitdrukking gebracht.

Het rapport *Cijfers in Beeld* is opgesteld door het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD). Het LECD is een intern expertisecentrum van het OM. De cijfer rapporten van het OM over strafbare discriminatie gaan terug tot en met 1998, het jaar waarin het LECD is opgericht.

In *Cijfers in Beeld* wordt een overzicht gegeven van het aantal specifieke discriminatiefeiten en CODIS-feiten dat in het voorgaande jaar bij het OM is ingestroomd; er wordt een beeld gegeven van de aard en verschijningsvorm van de ingestroomde discriminatie- en CODIS-feiten, en voor wat betreft de specifieke discriminatiefeiten wordt inzichtelijk gemaakt wat de verschillende wijzen van afdoening zijn geweest. Om ontwikkelingen door de jaren heen te kunnen volgen, beslaat het rapport een periode van vijf jaar.

Het rapport dient onder andere als een terugkoppeling aan het College van procureurs-generaal en aan alle parketten over het aantal en de aard van discriminatiefeiten waar het OM mee te maken krijgt, en over de aanpak van strafbare discriminatie door het OM. Met de gegevens uit *Cijfers in Beeld* is het OM in staat het strafvorderlijk beleid betreffende discriminatie beter vorm te geven. Daarnaast kan het OM hiermee rapporteren over de aanpak van strafbare discriminatie aan de minister van Justitie en Veiligheid, onder andere in het kader van het verstrekken van informatie aan het VN-Comité betreffende de bestrijding van rassendiscriminatie (CERD), de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa (ECRI), het EU-agentschap voor fundamentele rechten (FRA) en het OVSE Bureau voor Democratisering en Mensenrechten (ODIHR).

STRAFBARE DISCRIMINATIE EN HET OPENBAAR MINISTERIE

Discriminatie in de Nederlandse wet

Het verbod op discriminatie staat op verschillende plekken in de Nederlandse wet opgenomen. Zo staat discriminatie opgenomen in artikel 1 van de Grondwet, de Algemene Wet Gelijke Behandeling, het Burgerlijk Wetboek, de Ambtenarenwet en in het Wetboek van Strafrecht. Al deze wettelijke verboden op discriminatie worden gekenmerkt door een eigen werking en reikwijdte.

Discriminatie in het Strafrecht

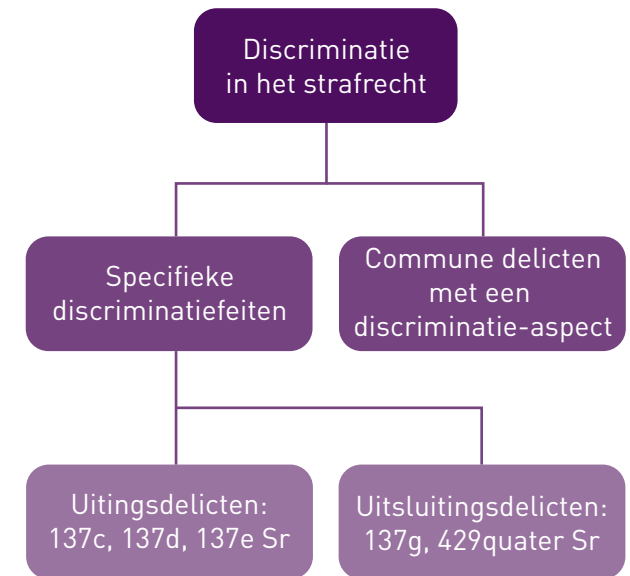
De informatie en cijfers in dit rapport zien op discriminatie in het strafrecht. Discriminatie in het strafrecht kan worden onderverdeeld in twee soorten strafbare feiten; specifieke discriminatiefeiten en de commune feiten met discriminatie-aspect.

De artikelen 137c tot en met 137g en 429quater Sr behelzen de zogeheten specifieke discriminatieartikelen. In deze specifieke discriminatieartikelen is strafbaar gesteld; groepsbelediging; het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld; het verspreiden van uitingen of voorwerpen die beledigend zijn of die aanzetten tot haat, discriminatie of geweld; het verlenen van steun aan discriminatie en het discrimineren in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf.

In ieder discriminatieartikel staan de discriminatiegronden opgenomen waarop de uiting of handeling moet zien, wil het strafbaar zijn. Zo is groepsbelediging ex. artikel 137c Sr alleen strafbaar wanneer men zich in het openbaar opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

De specifieke discriminatieartikelen zijn onder te verdelen in twee categorieën: de *uitingsdelicten* (artikel 137c, 137d en 137e Sr) en de *uitsluitingsdelicten* (artikel 137g en 429quater Sr). Artikel 137f Sr valt buiten beide categorieën. De uitingsdelicten betreffen strafbare uitingen, bijvoorbeeld door middel van een uitspraak, een bericht op *social media* of een spandoek. De uitsluitingsdelicten maken het strafbaar om onder bepaalde omstandigheden personen feitelijk uit te sluiten (zoals het uitsluiten van een persoon in de horeca vanwege zijn etnische afkomst). Zie de onderstaande casus voor een voorbeeld hiervan.

Naast de specifieke discriminatiefeiten zijn er commune feiten als mishandeling, openlijke geweldpleging, eenvoudige belediging, bedreiging, opruiing, vernieling en brandstichting, maar ook doodslag, waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegespeeld of

waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen.

Een COmmun feit met een DIScriminatie-aspect wordt in dit rapport een 'CODIS-feit' genoemd.² Het discriminatie-aspect moet zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr, zoals hierboven is genoemd. Ook als het discriminatie-aspect is gelegen in een genderidentiteit die

² In dit rapport zal de term 'CODIS-feit' worden gebruikt zodra het gaat om een algemeen delict met een discriminatie-aspect.

UITSLUITING ETNISCHE AFKOMST

Een jongen, met een Colombiaanse achtergrond, werkt bij een bestratingsbedrijf dat voor een klus met een andere aannemer samenwerkt. Op een ochtend moet hij van zijn werkgever met een medewerker van dit andere bedrijf meerijden naar deze klus. De jongen meldt zich bij de medewerker, maar deze zegt dat zijn werkgever heeft gezegd dat de jongen niet meegaat naar de klus. De jongen gaat zijn eigen werkgever om uitleg vragen, maar als hij terug komt is de medewerker al vertrokken.

De werkgever van de jongen vraagt de aannemer van het andere bedrijf om uitleg, maar hem wordt gezegd: "Je weet toch dat ik geen apen mee neem in mijn bedrijfsbus". Als de jongen ter ore komt wat er is gezegd, besluit hij aangifte te doen. Tijdens het verhoor stelt de verdachte dat zijn personeel geen passagiers mag meenemen en dat hij met "apenkoppen" bedoelde: een jong persoon of een snaak. De verdachte had ter ondersteuning van zijn verklaring ook een uitdraai meegenomen van de online-versie van het Van Dale-woordenboek; bij het lemma "apenkop" staat: "ondeugend kind = bengel, vlegel". Dat weet de officier van justitie in deze zaak echter niet te overtuigen; zij acht artikel 137g Sr bewezen en heeft de man een strafbeschikking aangeboden in de vorm van een geldboete van € 300. Op het moment van schrijven van dit rapport is de zaak nog niet definitief afgedaan.

AP Limburg, parketnummer 03-138914-18

niet past bij het geboortegeslacht wordt dit beschouwd als een algemeen delict met discriminatie-aspect.

Als bij een feit mogelijk een discriminatie-aspect heeft meegespeeld, dan is het beleid dat daar tijdens het gehele opsporingsonderzoek door de politie en bij vervolging door het OM aandacht aan wordt besteed. Indicaties dat sprake is van een discriminatie-aspect kunnen gestoeld zijn op alle feiten, omstandigheden of handelingen van het geval, en al die feiten en omstandigheden kunnen er dus aan bijdragen dat een discriminatie-aspect in juridische zin

aannemelijk is. Als bijvoorbeeld wordt gescholden met discriminerende termen zoals 'vuile homo', dan wordt dat in het onderzoek betrokken als een discriminatie-aspect. Wanneer het OM beoordeelt dat er sprake is van een CODIS-feit, dan dient het discriminatie-aspect door de officier van justitie in zijn requisitoir te worden benadrukt en als strafverzwarende omstandigheid in de eis te worden betrokken. Een discriminatie-aspect staat overigens niet in de tenlastelegging, en hoeft dus niet te worden bewezen, maar het discriminatie-aspect moet wel aannemelijk zijn om een hogere straf te kunnen eisen.

Het Openbaar Ministerie en strafbare discriminatie

Het Openbaar Ministerie is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Eén van de taken van het OM is om strafbare feiten op te sporen, te beoordelen en te vervolgen.³ Het OM beoordeelt de zojuist genoemde vormen van strafbare discriminatie en bepaalt of er wordt overgegaan tot vervolging. Onder opsporing wordt verstaan: het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de officier van justitie, met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen. Het OM werkt daartoe samen met de politie. De officier van justitie leidt het opsporingsonderzoek en bepaalt uiteindelijk de op te leggen sanctie aan een persoon die wordt verdacht van het plegen van strafbare feiten, waarbij recht wordt gedaan aan de belangen van de slachtoffers en zichtbaar wordt hoe door het OM op het plegen van strafbare feiten wordt gereageerd.

Bij de beoordeling en vervolging van uitingen is artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) van groot belang. Artikel 10 EVRM houdt in dat iedereen recht heeft op vrijheid van meningsuiting. Het staat iedereen vrij discussies te voeren over maatschappelijke kwesties, en deel te nemen aan het maatschappelijk debat, dat bij uitstek wordt beschermd door het recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht mag onder bepaalde omstan-

³ Artikel 132a Wetboek van Strafvordering

digheden door onder meer het strafrecht worden ingeperkt. Het OM zet zich per geval in om inzichtelijk te maken waarom het recht op vrijheid van meningsuiting in een bepaalde zaak wel of niet moet worden ingeperkt, bijvoorbeeld in het requisitoir ter terechtzitting of in een sepotbrief.

Aanwijzing Discriminatie

Om de aanpak van discriminatie goed en eenduidig te laten verlopen, zijn de regels voor de opsporing en vervolging van strafbare discriminatie vastgelegd in de Aanwijzing Discriminatie.⁴

Op 1 januari 2019 is de nieuwe Aanwijzing Discriminatie in werking getreden. De aanwijzing is herzien en in lijn gebracht met de uitgangspunten voor vorm en inhoud van OM-beleidsregels. De aanwijzing is verder gemoderniseerd zodat deze beter voorziet in de behoeften van deze tijd (denk bijvoorbeeld aan *social media*).

De belangrijkste wijzigingen in de aanwijzing op een rij:

- In de vorige aanwijzingen lag de nadruk sterk op 'specifieke' discriminatieartikelen (bijvoorbeeld artikel 137c Sr, groepsbelediging). In de praktijk komt het vaker voor dat een delict uit het commune strafrecht wordt gepleegd (bijvoorbeeld mishandeling), waarbij discriminatie mogelijk een rol heeft gespeeld. In de aanwijzing is daar nu meer aandacht voor en is er verduidelijkt wat

verstaan moet worden onder een zogenoemd "discriminatie-aspect".⁵

- Zoals hierboven is vermeld, moet een discriminatie-aspect zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr. Een discriminatie-aspect kan echter ook te maken hebben met het feit dat een slachtoffer transgender is. Dit was in de oude aanwijzing geen grond voor strafverhoging, al kon de officier ook toen al een hogere straf eisen. In de nieuwe aanwijzing is ook dit als grond voor strafverhoging opgenomen.
- De officier van justitie krijgt in de nieuwe aanwijzing meer ruimte om te komen tot een passende afdoening. De aanwijzing geeft handvaten wanneer een selectie moet worden gemaakt, bijvoorbeeld bij grote aantallen strafbare uitingen op internet en social media waarvan massaal aangifte is gedaan.
- De strafrechtelijke inzet moet steeds in het licht van de bredere aanpak van discriminatie worden gezien. Soms kunnen andere dan strafrechtelijke middelen een meer betekenisvolle bescherming geven. Het OM werkt nauw samen met politie en antidiscriminatievoorzieningen.

Om de aanpak van discriminatie te waarborgen, heeft ieder afzonderlijk parket van het OM een discriminatie-officier van justitie en andere discriminatieportefuillehouders. Zij zijn gespecialiseerd op het gebied van de aanpak van strafbare discriminatie. Sinds 1998 bestaat

daarnaast binnen het OM het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie.

⁴ Aanwijzing discriminatie, *Staatscourant* 2018, 68988.

⁵ Zie pagina 7 voor toelichting 'discriminatie-aspect'.

Het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie

Het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD) is een intern expertisecentrum van het OM en is onderdeel van het arrondissementsparket Amsterdam. Het LECD heeft als doel het optimaliseren van de strafrechtelijke handhaving op het gebied van discriminatie, dat wil zeggen standpuntbepaling, advisering, beleidsvorming, opsporing, vervolging en rapportage.

Het LECD zorgt onder meer voor een zo goed mogelijke behandeling van discriminatiezaken door het OM, vanaf het moment van opsporing en onderzoek tot een uitspraak van de hoogste rechter. Daarbij worden officieren van justitie en andere medewerkers binnen het OM geadviseerd en geïnformeerd.

Daarnaast houdt het LECD zich bezig met het opbouwen, bijhouden, delen en organiseren van expertise, signaleert het LECD actuele ontwikkelingen op het gebied van strafbare discriminatie en voorziet het in advies en handelings- en beoordelingskaders. Zo draagt het LECD ook bij aan de ontwikkeling van het landelijk OM-beleid inzake discriminatiebestrijding.

Naast de rol die het LECD binnen het OM vervult, heeft het LECD regelmatig overleg met partners als de politie en antidiscrimatievoorzieningen.

Sinds 1998 rapporteert het LECD over de aard en de omvang van discriminatiefeiten.

Alle werkzaamheden van het LECD vinden plaats onder leiding van twee discriminatieofficieren, en onder verantwoordelijkheid van de Amsterdamse hoofdofficier van justitie. De discriminatieofficieren worden bij hun werkzaamheden ondersteund door twee beleidsmedewerkers en een medewerker beleidsondersteuning. In 2019 zal het LECD worden uitgebreid met een officier van justitie, een beleidsmedewerker en een parketsecretaris.

DE BETEKENIS VAN DE CIJFERS

Dit rapport geeft geen beeld van alle (strafbare) discriminatie-incidenten die in Nederland in 2018 hebben plaatsgevonden. Niet alles wat in het dagelijks leven discriminatie wordt genoemd, stroomt bij het OM in en wordt in dit rapport behandeld. Zoals in het hoofdstuk 'Strafbare Discriminatie en het Openbaar Ministerie' is genoemd, staat er in het Wetboek van Strafrecht een beperkt aantal gedragingen, dat in geval van een beperkt aantal discriminatiegronden, strafbaar is gesteld als discriminatie. In de praktijk is strafbare discriminatie dan ook beperkter dan wat men in het algemeen in het maatschappelijk leven als discriminatie kan ervaren. De feiten die in dit rapport terugkomen, betreffen dan ook de feiten die óf zijn ingestroomd bij het OM omdat zij mogelijk strafbaar zijn op grond van één van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, óf feiten die een ander strafbaar feit betreffen waarbij discriminatie een rol heeft gespeeld.

Ook van de strafbare discriminatie blijft er altijd een deel van de discriminatie-incidenten buiten het zicht van Justitie. Mogelijke discrepanties in discriminatiecijfers ten opzichte van wat zich daadwerkelijk op dit gebied in de maatschappij afspeelt, kunnen bijvoorbeeld verklaard worden door de terughoudendheid van het slachtoffer om aangifte te doen; er wordt niet altijd aangifte of melding

gedaan van discriminatie⁶. Wordt er bij de politie wel melding of aangifte gedaan, dan is het mogelijk dat er geen verdachte wordt gevonden of dat er sprake is van onvoldoende bewijs. In al deze situaties stroomt een feit niet in bij het OM, en komt het niet terug in de cijfers van dit rapport.

Genoemde redenen verklaren deels ook waarom de cijfers in dit rapport verschillen ten opzichte van de cijfers in het rapport van de politie.

De registratie van specifieke discriminatiefeiten en CODIS-feiten

Het registratiesysteem van het OM vormt de bron van de gegevens in dit rapport. De feiten die in de cijfers van het rapport zijn meegenomen, betreffen ten eerste ingestroomde specifieke discriminatiefeiten en ten tweede commune feiten die in het registratiesysteem van het OM handmatig de maatschappelijke classificatie 'discriminatie'

hebben gekregen, omdat mogelijk een discriminatie-aspect heeft meegespeeld.⁷

Daarnaast wordt er over de in 2018 afgedane specifieke discriminatiefeiten gerapporteerd. Deze cijfers betreffen de specifieke discriminatiefeiten die in 2018 door het OM zijn afgedaan. Ook wordt gerapporteerd over uitspraken van de rechter, in zaken waarin een specifiek discriminatiefeit ten laste is gelegd.

Het aantal ingestroomde feiten kan verschillen van het aantal feiten dat in een bepaald jaar wordt afgedaan, en het gaat daarbij niet per se om dezelfde feiten. Een feit kan immers in het ene jaar instromen en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

⁶ Wanneer men alle vormen van melden van discriminatie bij elkaar optelt (het melden bij politie en adv's, maar ook bij familie, een docent of bijvoorbeeld een manager), dan blijkt dat slechts één op de acht ervaringen met discriminatie ergens wordt gemeld. Zie: I. Andriessen, *Discriminatie herkennen, benoemen en melden*, Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag, 2017.

⁷ De maatschappelijke classificatie 'discriminatie', kent zes verschillende categorieën: discriminatie ras, antisemitisme, seksuele gerichtheid, handicap, godsdienst of levensovertuiging en overig.

In het schema hieronder is weergegeven hoe de hoeveelheid aan discriminatie-ervaringen, uiteindelijke vervolgingen door het OM en rechterlijke uitspraken zich tot elkaar verhouden.

Het is bij het lezen van dit rapport van belang om 'feiten' niet te verwarren met 'zaken'. Zo kan een verdachte in één zaak, met één parketnummer, verdacht worden van

meerdere feiten die worden opgenomen in het rapport. Denk bijvoorbeeld aan een verdachte aan wie in één zaak artikel 137c (groepsbelediging) en artikel 266 Sr (eenvoudige belediging) ten laste is gelegd. Zodra bij artikel 266 Sr een discriminatie-aspect heeft meegespeeld, is er in dezelfde zaak sprake van een specifiek discriminatiefeit en een CODIS-feit. In het rapport komt dit terug als twee afzonderlijke feiten.

De cijfers in het rapport zijn afhankelijk van allerlei factoren waar vaak weinig invloed op uit te oefenen is. Zo kan één zaak, met meerdere verdachten en/of feiten, al voor een groot verschil in de cijfers zorgen ten opzichte van voorgaande jaren. Het is daarom niet mogelijk om vergaande conclusies uit de cijfers te trekken. Waar mogelijk zijn de conclusies en bevindingen die voortvloeien uit de cijfers terug te vinden in het rapport.

In het rapport zijn alle percentages per categorie afgerond. Hierdoor kan bij optelling van afzonderlijk weergegeven percentages het totaal soms iets onder of boven de 100% uitkomen.

De categorieën in het rapport

De gegevens die uit het OM-registratiesysteem worden gegenereerd, geven wel een beeld van de aantallen, maar nog geen inzicht in de aard van de discriminatiefeiten. Bij het handmatig dossieronderzoek wordt daarom aan ieder ingestroomd discriminatiefeit een 'code' gekoppeld; deze

wordt gevormd door aan de onderstaande categorieën en de onderverdeling daarvan een nummer toe te kennen.

Hierdoor is het mogelijk om de gegevens van de ingestroomde discriminatiefeiten met elkaar in verband te brengen en te vergelijken. Bij de onderverdeling van deze categorieën zijn de gronden in de discriminatieartikelen het uitgangspunt.

Op deze wijze wordt geregistreerd:

- op welke **grond** de discriminatie heeft plaatsgevonden, namelijk ras, godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid, geslacht, handicap. Hierbij wordt ook gespecificeerd tegen welke **groep** mensen de discriminatie was gericht, bijvoorbeeld antizwart (Afrikaanse afkomst), van Antilliaanse afkomst, van Marokkaanse afkomst;
- wat de achtergrond van de **verdachte** is, bijvoorbeeld of de verdachte vanuit godsdienstige overtuiging heeft gehandeld of een persoon is van Westerse komaf;
- **waar** het feit zich heeft voorgedaan, bijvoorbeeld in de woonomgeving, in het kader van sport of op het werk;
- **hoe** het feit zich heeft voorgedaan, bijvoorbeeld in samenloop met (bedreiging met) geweld, mondeling of schriftelijk;
- **wat de relatie** is tussen de aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan.

Bij de CODIS-feiten valt de categorie 'hoe' echter af, omdat op grond van het ingestroomde commune feit (mishandeling, belediging, vernieling enzovoort) al duidelijk is hoe het feit zich heeft voorgedaan.

In 2017 is voor het eerst in het rapport geanalyseerd **wat de relatie is** tussen de aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan. Deze analyse heeft toentertijd geleid tot deze nieuwe categorie (relatie aangever-verdachte). Van deze categorie zijn in dit rapport twee subcategorieën verder aangescherpt omdat deze gedeeltelijk bleken te overlappen. Dit betreft de subcategorieën 'aangifte van werkgerelateerde discriminatie' en 'aangifte van klantgerelateerde discriminatie'.⁸ Hierdoor kunnen de gegevens van deze twee subcategorieën niet met die van vorig jaar vergeleken worden.

De rapporten van andere organisaties

In Nederland rapporteren meerdere (overheids-) organisaties over discriminatie. De politie, de ADV's, het College voor de Rechten van de Mens en het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) rapporteren jaarlijks in een gezamenlijk rapport over hun cijfers. Daarnaast publiceren diverse belangenorganisaties jaarlijks een rapport. Zo rapporteert het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) over antisemitische incidenten.

Alle organisaties hebben uiteenlopende (wettelijke) taken, en daardoor uiteenlopende informatieverzamelingen. Het gevolg is dat de cijfers in de rapporten niet één op één met elkaar te vergelijken zijn. Bovendien kunnen de cijfers uit de verschillende rapporten niet bij elkaar worden opgeteld.

⁸ Zie tabel 7 voor de opsplitsing van deze categorie in subcategorieën.

SPECIFIEKE DISCRIMINATIEFEITEN IN 2018

In 2018 stroomden **83** specifieke discriminatiefeiten in. Deze 83 feiten hoorden bij **79** afzonderlijke zaken. Eén zaak kan namelijk meerdere feiten omvatten, bijvoorbeeld als aan één verdachte in een zaak twee specifieke discriminatiefeiten ten laste worden gelegd. De instroom is aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2017 en de jaren daarvoor.

Tabel 1 Instroom specifieke discriminatiefeiten per parket

Feiten per arrondissementsparket	2014	2015	2016	2017	2018
AP Amsterdam	37	20	34	22	11
AP Noord-Holland	8	11	12	7	5
AP Midden-Nederland	16	16	7	12	8
AP Noord-Nederland	12	4	8	13	7
AP Oost-Nederland	30	24	25	17	7
AP Den Haag	12	17	21	5	16
AP Rotterdam	20	30	27	56	18
AP Limburg	3	4	2	1	4
AP Oost-Brabant	1	4	9	7	4
AP Zeeland-West-Brabant	3	12	18	4	3
Totaal	142	142	163	144	83

Instroom specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

Evenals voorgaande jaren stroomt het merendeel van de feiten, namelijk 76%, in op basis van artikel 137c Sr, de opzettelijke belediging in het openbaar van een groep mensen wegens een bepaalde grond in het discriminatieartikel.⁹ Van de restgroep betrof 7% van de feiten artikel 137d Sr, het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld. 5% van de feiten betrof artikel 137e Sr en 8% van de feiten betrof artikel 137g Sr.

Tabel 2 Instroom specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

Instroom per wetsartikel	2014	2015	2016	2017	2018
137c	80%	82%	66%	84%	76%
137d	9%	12%	21%	13%	7%
137e	4%	1%	7%	1%	5%
137f	0%	0%	2%	0%	0%
137g	4%	1%	2%	1%	8%
429quater	3%	4%	1%	0%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

⁹ Zie voor een overzicht van de discriminatieartikelen bijlage 1 bij dit rapport.

Instream discriminatiegronden bij specifieke feiten

In de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht worden *ras*, *godsdienst of levensovertuiging*, *hetero- of homoseksuele gerichtheid en lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap* genoemd als discriminatiegronden. In artikel 137d, 137e, 137g en 429quater Sr staat ook de grond geslacht genoemd. De betekenis van deze termen is ingevuld door onder meer de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie.

Het woord 'ras' is afkomstig uit het *Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie* (IVUR). Deze term is door de Nederlandse wetgever overgenomen. Met *ras* wordt, zo blijkt uit de wetsgeschiedenis, onder meer bedoeld huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming.

De grond *antisemitisme* betekent in het strafrecht zoveel als strafbare discriminatie tegen Joden. De grond is apart opgenomen omdat *antisemitisme* juridisch onder de grond *ras* en onder de grond *godsdienst* kan vallen. De term 'antisemitisme' heeft in dit rapport daarom niet dezelfde betekenis als wat men in het dagelijks leven antisemitisme zou kunnen noemen.

Bij de grond *homoseksuele gerichtheid* gaat het om discriminatie gericht tegen mensen vanwege hun seksuele voorkeur (homoseksueel, lesbisch, of biseksueel). Discriminatie op grond van heteroseksualiteit is ook strafbaar, maar stroomt vrijwel nooit in. Discriminatie van mensen met een genderidentiteit die niet past bij het geboortegeslacht, zoals transpersonen, valt niet onder de grond *homoseksuele gerichtheid*, maar kan wel vallen onder de grond *geslacht*.

Om er inzicht in te krijgen tegen welke groepen de discriminatie was gericht, zijn de gronden (uit de discriminatieartikelen) als uitgangspunt genomen tijdens het dossieronderzoek. Voor de analyses zijn deze gronden verder opgedeeld in subcategorieën. Zo is de grond *ras* verder uitgesplitst naar de volgende subcategorieën: huidskleur (Afrikaanse afkomst, gekleurden en blanken) en nationale of etnische afstamming (Surinamers, Turken, Roma/Sinti enzovoort).

- Discriminatie op grond van *ras* is in 2018 het vaakst ingestroomd. (51%). Bij 25% van het totaal aantal gronden, was de discriminatie gericht tegen personen van Afrikaanse afkomst (antizwart).
- Van het totaalpercentage van de discriminatiegrond antisemitisme (19%), is 6 % voetbalgerelateerd.
- Bij 15% van de gronden was de discriminatie gericht tegen homoseksuelen.
- De grond *godsdienst of levensovertuiging* is 13%, en is in de meeste gevallen gericht tegen moslims (12%) en in één procent van de gevallen gericht tegen christenen (1%).
- Discriminatie op grond van geslacht (1%) kwam één keer voor, waarbij een transgender het slachtoffer was. Discriminatie op grond van handicap kwam ook één keer voor (1%).

Tabel 3 Instream discriminatiegronden bij specifieke feiten

Gronden	2014	2015	2016	2017	2018
Ras	47%	50%	55%	42%	51%
Antisemitisme	30%	28%	21%	41%	19%
Godsdienst of levensovertuiging	9%	13%	11%	7%	13%
Homoseksuele gerichtheid	11%	6%	10%	8%	15%
Geslacht	0%	1%	0%	0%	1%
Handicap	1%	1%	0%	1%	1%
Overige gronden	1%	0%	2%	1%	0%
Onbekend	2%	2%	2%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

DISCRIMINATIE TIJDENS EEN WONINGBEZICHTIGING

Een woningbouwvereniging organiseert een woningbezichtiging waarvoor meerdere gezinnen worden uitgenodigd. De gezinnen die komen kijken, hebben verschillende etnische achtergronden; behalve Nederlands ook Hindoestaans, Marokkaans en Antilliaans. De buurman van de te bezichtigen woning is niet blij met deze belangstellenden en begint zijn potentiële nieuwe buren uit te schelden. Hij roept onder meer: "Ik wil geen buitenlanders, wegwezen apen!", "kankerhoofddoekjes" en "Zwarte aap-kinderen, roetmop kinderen en je kinderen zijn dan ook niet veilig". Nadat er aangifte is gedaan, moet de man zich voor de politierechter voor zijn uitlatingen verantwoorden. De rechter acht groepsbelediging (artikel 137c Sr) en dwang door bedreiging met geweld (artikel 284 Sr) bewezen; de verdachte wordt veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van 1 maand. De opgelegde straf is onherroepelijk.

AP Den Haag, parketnummer 09-145037-18

Tabel 4 Uitsplitsing Ras

Uitsplitsing ras	2014	2015	2016	2017	2018
Antizwart/Afrikaanse afkomst	14%	17%	22%	23%	25%
Donkere huidskleur	4%	4%	0%	1%	0%
Blanken	1%	0%	3%	2%	1%
Surinamers	2%	5%	1%	1%	2%
Antillianen	1%	2%	0%	1%	0%
Turken	8%	7%	6%	2%	1%
Marokkanen	10%	9%	3%	6%	8%
Roma/Sinti	0%	1%	1%	0%	0%
Ander afkomst algemeen	3%	4%	17%	5%	6%
Overige	3%	1%	1%	1%	9%
Totaal	47%	50%	55%	42%	51%

Discriminatie op grond van *ras* komt in het rapport het meest voor. Eén tenlastegelegd feit kan ook meerdere groepen betreffen, en daarom meerdere gronden. In de casus hiernaast is er sprake van meerdere discriminatiegronden, waaronder godsdienst en *ras*.

Waar vinden specifieke discriminatiefeiten plaats?

Er is onderzocht waar het feit werd gepleegd; bijvoorbeeld in de woonomgeving, op school, in het kader van sport, of op internet. Voor de analyses zijn tien subcategorieën gehanteerd.¹⁰ Omdat de subcategorie *tegen personen met een publieke functie* vorig jaar breder is getrokken, kunnen de gegevens uit deze subcategorie niet helemaal zuiver met de voorgaande jaren worden vergeleken.

- De meeste feiten vonden plaats in de woonomgeving van de betrokken partijen (19%), gevolgd door discriminatie op het internet (17%). Zoals hierboven is genoemd, zijn de beleidsregels voor de opsporing en vervolging van strafbare discriminatie vastgelegd in de Aanwijzing Discriminatie.¹¹ De nieuwe aanwijzing geeft handvaten voor gevallen waarin een selectie moet worden gemaakt, bijvoorbeeld bij grote aantallen strafbare uitingen op internet en social media waarvan massaal aangifte.
- Er is een kleine stijging te zien in het percentage discriminatie op straat/in openbare gelegenheden (16%). Na dossieronderzoek blijkt dat vooral sprake is van incidenten die hebben plaatsgevonden in het openbaar vervoer, tijdens het uitgaan of op de openbare weg.
- Er is een flinke daling te zien in de categorie 'sport' (van 42% naar 7%). Deze categorie was in 2017 incidenteel

hoger (42%) omdat er dat jaar veel feiten voortvloeiden uit één (sport)evenement in Rotterdam. Dit wordt uitgebreid toegelicht in 'Strafbare Discriminatie in Beeld 2017'.

UITINGEN OP WEBSITE FUNX

Door een medewerkster van de radiozender FUNX is aangifte gedaan van bedreigingen die waren geuit op de openbare website van de radiozender. Over een periode van bijna twee maanden waren diverse grove bedreigingen geuit onder gepubliceerde artikelen of mediaposts van FUNX. Deze bedreigingen – in totaal zijn er 70 berichten gestuurd – bestonden uit grove uitlatingen over Marokkanen, sommige berichten waren specifiek gericht aan de aangeefster. Het ging daarbij om doodsbedreigingen en bedreigingen met mishandeling en verkrachting aan het adres van de aangeefster en aan Marokkanen in het algemeen. De man plaatste teksten als: "Je schrijft pas echt geschiedenis als je Marokkanen doodt. Dat is pas een carrière waar je trots op kan zijn", "Dood elke Marokkaan" en/of "#marokkaanseholocaust".

Tijdens zijn verhoor bij de politie verklaarde de verdachte dat hij deze uitlatingen heeft geplaatst als reactie op andere reacties op de FUNX-website, die gericht waren op zijn eigen – Hindoestaanse - afkomst en geloof, waardoor hij zich gediscrimineerd voelde. Hij wil hen ook laten voelen, wat hij elke keer voelt.

De politierechter acht groepsbelediging (artikel 137c Sr), aanzetten tot haat (artikel 137d Sr) en bedreiging (artikel 285 Sr) bewezen en veroordeelt de verdachte tot een taakstraf van 60 uur. Het vonnis is onherroepelijk.

AP Den Haag, parketnummer 09-136592-18

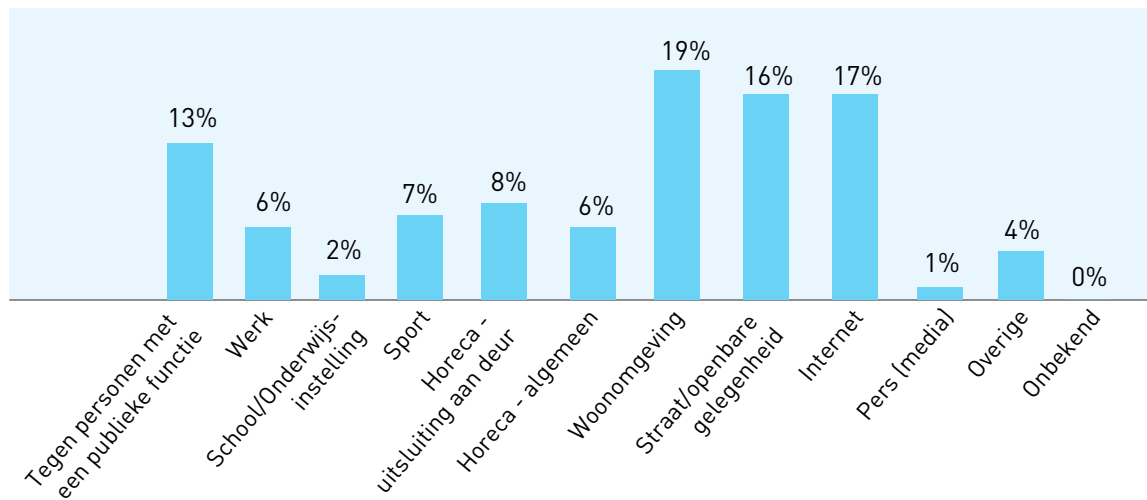
¹⁰ Zie tabel 5 voor subcategorieën.

¹¹ Aanwijzing Discriminatie, Staatscourant 2018, 68988.

Tabel 5 Waar specifieke feiten

Waar	2014		2015		2016		2017		2018	
Tegen personen met een publieke functie ¹²	6%	9	3%	4	5%	8	6%	8	13%	11
Werk	6%	9	6%	8	9%	14	6%	8	6%	5
School/ Onderwijsinstelling	1%	2	2%	3	0%	0	1%	1	2%	2
Sport	11%	15	18%	26	15%	25	42%	60	7%	6
Horeca - uitsluiting aan deur	4%	5	1%	1	2%	3	1%	1	8%	7
Horeca - algemeen	4%	5	3%	4	1%	1	3%	4	6%	5
Woonomgeving	23%	33	18%	25	10%	16	8%	12	19%	16
Straat/openbare gelegenheid	27%	38	25%	36	36%	58	13%	19	16%	13
Internet	11%	16	18%	25	18%	29	19%	27	17%	14
Pers (media)	1%	1	1%	1	0%	0	0%	0	1%	1
Overige	5%	7	4%	6	3%	5	3%	4	4%	3
Onbekend	1%	2	2%	3	2%	4	0%	0	0%	0
Totaal	100%	142	100%	142	100%	163	100%	144	100%	83

Instroom waar | 2018

¹² Een functie ten dienste van de gemeenschap, zoals bijvoorbeeld een politieambtenaar of een parkeerwachter.

Achtergrond van verdachten van specifieke discriminatiefeiten

De 'achtergrond van verdachten' is divers. In deze categorie wordt in beeld gebracht of de verdachte bijvoorbeeld een extreemrechtse signatuur heeft, of dat het feit is gepleegd heeft vanuit een geloofsovertuiging of een politieke overtuiging.

Omdat een substantieel deel van het aantal discriminatiefeiten rond sportwedstrijden wordt gepleegd, is in het rapport van 2017 voor het eerst de subcategorie 'sport/voetbalsupporter' aan de categorie 'verdachten' toegevoegd. De instroom van discriminatiefeiten waarbij de verdachte een voetbalsupporter is, was in 2017 uitzonderlijk hoog; dit hield voor een belangrijk deel verband met evenementen rondom voetbalwedstrijden in Rotterdam.

In tabel 6 is te zien dat personen met een Westerse afkomst de grootste groep verdachten vormen (61%).

DISCRIMINATIE IN SUPERMARKT

Een jonge vrouw die als caissière bij een supermarkt werkt, laat een klant weten dat hij ook bij haar kan komen afrekenen. De vrouw, die vanwege haar godsdienst een hoofddoek draagt, krijgt daarop van de man te horen "Ik reken niet af bij een terrorist." Een week later volgt er weer een incident, waarbij dezelfde man luid te kennen geeft niet "bij een terrorist" te willen afrekenen. Bij het verlaten van de winkel roept de man "Vuile kanker moslims". Door de vrouw wordt aangifte gedaan.

Na onderzoek moet een 50-jarige man zich voor de politierechter verantwoorden. De rechtbank acht groepsbelediging op grond van artikel 137c Sr bewezen en veroordeelt de verdachte tot een geldboete ter hoogte van € 700. De verdachte is in hoger beroep gegaan.

**AP Midden-Nederland,
parketnummer 16-051301-18**

Tabel 6 Verdachten van specifieke discriminatiefeiten

Verdachte	2014		2015		2016		2017		2018	
Extreemrechts	3%	4	2%	3	7%	11	1%	1	4%	3
Vanuit godsdienst of levensovertuiging	0%	0	3%	4	2%	4	4%	6	0%	0
Vanuit politieke overtuiging	1%	2	1%	2	0%	0	4%	6	2%	2
Door opsporingsambtenaar	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Personen van Surinaamse afkomst	4%	5	4%	6	2%	4	1%	2	2%	2
Personen van Antilliaanse afkomst	0%	0	1%	1	0%	0	1%	2	1%	1
Personen van Turkse afkomst	4%	6	1%	1	7%	11	3%	5	4%	3
Personen van Marokkaanse afkomst	6%	8	6%	8	4%	6	1%	2	6%	5
Overige niet-blanke personen	6%	9	1%	1	6%	10	4%	6	7%	6
Overige personen van niet-Westerse afkomst	67%	95	77%	110	67%	109	35%	50	61%	51
Etnische achtergrond onbekend	5%	7	1%	1	2%	3	0%	0	2%	2
Sport/voetbalsupporter	x ¹³		x		x		42%	60	7%	6
Onbekend	0%	0	3%	4	2%	4	0%	0	0%	0
Overige	4%	6	1%	1	1%	1	3%	4	2%	2
Totaal	100%	142	100%	142	100%	163	100%	144	100%	83

¹³ De categorie 'sport/voetbalsupporter' is pas in 2017 toegevoegd en is deze niet meegenomen in het rapport van 2014, 2015 en 2016.

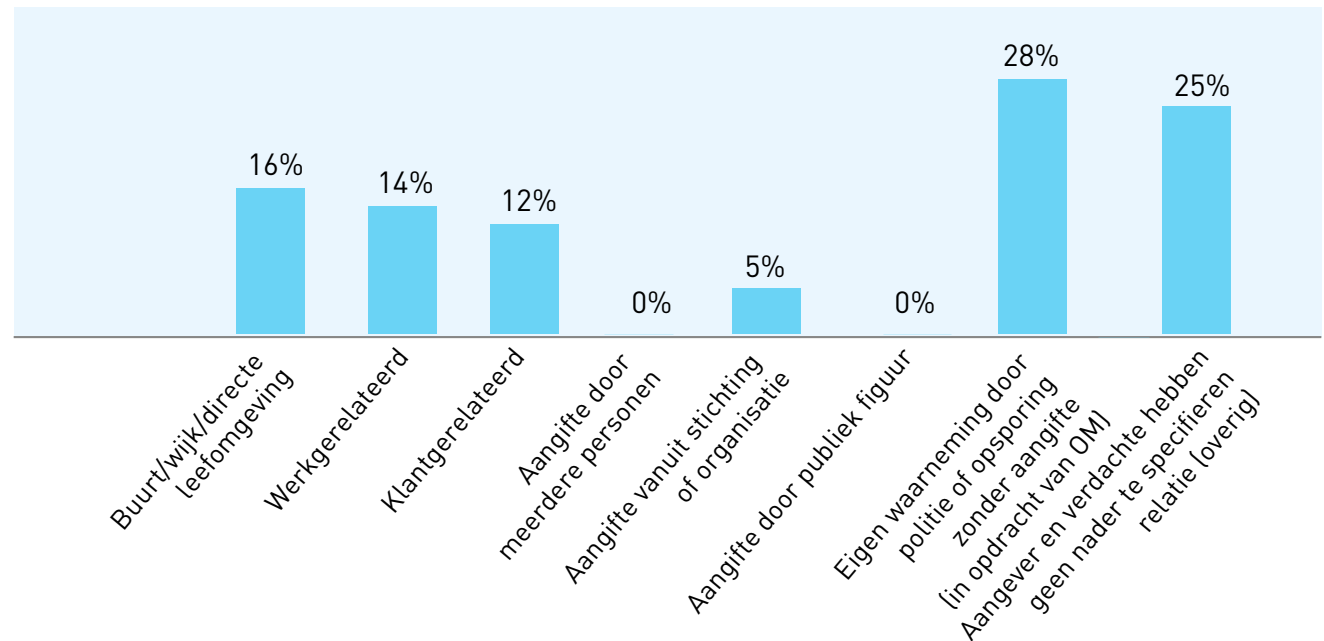
De relatie tussen de aangever van specifieke discriminatiefeiten en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan

Vorig jaar is voor het eerst onderzocht wat de relatie is tussen de aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan. Zoals eerder vermeld, zijn de subcategorieën 'aangifte van werkgerelateerde discriminatie' en 'aangifte van klantgerelateerde discriminatie' in dit rapport geherdefinieerd.¹⁴

De nieuwe definitie houdt in dat bij een 'aangifte van werkgerelateerde discriminatie' de werknemer het slachtoffer van discriminatie is, en dat en bij een 'aangifte van klantgerelateerde discriminatie' de klant is gediscrimineerd. Gevolg hiervan is dat de gegevens van deze subcategorieën niet met de gegevens van vorig jaar vergeleken kunnen worden.

- De categorie 'eigen waarneming door de politie of opsporing zonder aangifte' is de grootste categorie (28%). Het is vanzelfsprekend dat wanneer een politieambtenaar zelf een discriminatie-incident constateert, dit regelmatig leidt tot een bewijsbare zaak die vervolgens instroomt bij het OM. Meer dan de helft van deze feiten betreffen discriminerende handelingen en/of uitlatingen van antisemitische aard die door de politie zijn waargenomen.
- De categorie 'aangever en verdachte hebben geen nader te specificeren relatie (overig)' bedraagt 25% van alle feiten. De 21 feiten die onder deze categorie vallen, betreffen uiteenlopende zaken, zoals ruzies tussen onbekenden op straat, op het internet, de supermarkt en in het openbaar vervoer.

Instroom relatie aangever-verdachte | 2018

¹⁴ Zie tabel 7 voor de opsplitsing van deze categorie in subcategorieën.

Tabel 7 De relatie tussen aangever en verdachte

Relatie	2017		2018	
	%	Aantal	%	Aantal
Buurt/wijk/directe leefomgeving	12%	17	16%	13
Werkgerelateerd	8%	12	14% ¹⁵	12
Klantgerelateerd	6%	9	12% ¹⁵	10
Aangifte door meerdere personen	6%	8	0%	0
Aangifte vanuit stichting of organisatie	16%	23	5%	4
Aangifte door publiek figuur ¹⁶	1%	1	0%	0
Eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (op opdracht van OM)	42%	60	28%	23
Aangever en verdachte hebben geen nader te specificeren relatie (overig)	10%	14	25%	21
Totaal	100%	144	100%	83

¹⁵ De gegevens van deze subcategorie kunnen niet met de gegevens van vorig jaar vergeleken worden aangezien deze subcategorieën zijn geherdefinieerd.

¹⁶ Een persoon die bij het bredere publiek bekend is, zoals een columnist of een tv-persoonlijkheid.

Hoe worden specifieke discriminatiefeiten gepleegd?

Per ingestroomd discriminatiefeit is onderzocht hoe het feit is begaan, bijvoorbeeld mondeling, bij geschrift, in samenloop met geweld of door middel van een afbeelding of bekladding.

- In 2018 betroffen de meeste ingestroomde feiten mondelinge uitlatingen (55%), evenals in voorgaande jaren.
- 17% van de feiten werd schriftelijk gedaan. Onder de categorie *schriftelijk* vallen onder andere geschreven reacties op internet.
- Het percentage gevallen waarbij de discriminatie plaatsvond in samenloop met (bedreiging met) geweld is hoger dan in voorgaande jaren, namelijk 18%.

Tabel 8 Wijze uitlating/handeling

Hoe	2014		2015		2016		2017		2018	
	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
Mondeling	66%	94	66%	94	56%	91	62%	90	55%	46
Schriftelijk	12%	17	20%	28	25%	40	19%	27	17%	14
Afbeelding	4%	5	2%	3	6%	10	5%	7	6%	5
Bekladding	1%	2	2%	3	3%	5	0%	0	1%	1
Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon	7%	10	4%	6	4%	7	13%	18	18%	15
Overige	8%	12	4%	5	4%	6	1%	2	2%	2
Onbekend	1%	2	2%	3	2%	4	0%	0	0%	0
Totaal	100%	142	100%	142	100%	163	100%	144	100%	83

Afdoening specifieke discriminatie-feiten

Met afdoening wordt bedoeld de beslissing die door het OM in een zaak wordt genomen. Dat kan de beslissing zijn om te vervolgen, bijvoorbeeld om de verdachte voor de rechter te brengen (te dagvaarden), of de beslissing tot een transactie of een strafbeschikking. Het OM kan ook beslissen om niet te vervolgen en de zaak te seponeren, waarbij het onderscheid bestaat tussen een technisch en een beleidssepot. Bij een beleidssepot kan ook voorwaardelijk worden geseponereerd.¹⁷

Het aantal ingestroomde feiten kan verschillen van het aantal feiten dat in een bepaald jaar wordt afgedaan, en het gaat daarbij niet per se om dezelfde feiten. Een feit kan immers in het ene jaar instromen en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

- Er zijn in totaal 102 specifieke discriminatiefeiten afgedaan in 2018. 75% van deze afgedane feiten betrof artikel 137c Sr.
- Parket Rotterdam heeft de meeste specifieke discriminatiefeiten afgedaan in 2018.
- In 44% van de afgedane specifieke discriminatiefeiten heeft het OM de verdachte gedagvaard. Het percentage OM-strafbeschikkingen bedraagt 7%, het percentage voorwaardelijke sepots bedraagt 6% en het percentage onvoorwaardelijke sepots bedraagt 37%.

Tabel 9 Afdoening specifieke feiten per wetsartikel

OM-afdoening per wetsartikel	2014		2015		2016		2017		2018	
137c	84%	122	76%	107	74%	118	78%	142	75%	77
137d	8%	12	13%	19	17%	27	14%	26	8%	8
137e	3%	4	3%	4	6%	9	3%	5	6%	6
137f	0%	0	0%	0	0%	0	2%	3	1%	1
137g	4%	6	2%	3	2%	3	2%	3	7%	7
429quater	1%	1	6%	8	1%	2	1%	2	3%	3
Totaal	100%	145	100%	141	100%	159	100%	181	100%	102

Tabel 10 Afdoening specifieke feiten per parket

Arrondissementsparketten	2014	2015	2016	2017	2018
Amsterdam	39	23	28	40	17
Noord-Holland	4	17	10	8	6
Midden-Nederland	22	13	9	12	8
Noord-Nederland	10	6	8	13	10
Oost-Nederland	28	25	29	20	8
Den Haag	14	17	16	12	17
Rotterdam	19	24	29	61	27
Limburg	3	3	2	2	2
Oost-Brabant	2	2	10	6	5
Zeeland-West-Brabant	4	11	18	7	2
Totaal	145	141	159	181	102

¹⁷ Zie voor een toelichting van deze termen de verklarende woordenlijst in Bijlage 3.

Tabel 11 OM-afdoening specifieke feiten

OM-afdoening	2014		2015		2016		2017		2018	
Dagvaarden	57%	82	48%	67	53%	85	44%	79	44%	45
Transactie	6%	8	6%	9	3%	4	4%	8	1%	1
OM-strafbeschikking	6%	9	9%	13	11%	17	17%	31	7%	7
Voorwaardelijk sepot	6%	8	3%	4	3%	4	7%	12	6%	6
Sepot	20%	29	29%	41	20%	32	20%	36	37%	38
Oproepen ter terechtzitting n.a.v. verzet	0%	0	0%	0	0%	0	6%	10	5%	5
Overig	6%	9	5%	7	11%	17	3%	5	0%	0
Totaal	100%	145	100%	141	100%	159	100%	181	100%	102

UITLATINGEN OVER HOMOSEKSUALITEIT

Drie mannen hebben in november 2016 in de Amsterdamse wijken Amsterdam-West en Nieuw-West huis aan huis flyers verspreid waarop uitlatingen over homoseksualiteit stonden. Het ging onder meer om citaten uit drie heilige geschriften, waarin homoseksualiteit wordt veroordeeld, en enkele statistieken waarmee homoseksuelen in verband worden gebracht met onder meer kindermisbruik. Door verschillende personen die de flyer in de brievenbus hebben gekregen, is aangifte gedaan; bovendien ontvingen het COC en het Amsterdamse antidiscriminatiebureau een groot aantal meldingen over de flyer.

Na onderzoek door het Openbaar Ministerie en de politie werden drie mannen aangehouden. Zij werden door het OM vervolgd voor groepsbelediging, aanzetten tot discriminatie en het verspreiden van discriminerende uitingen. Op 12 december 2018 moesten zij voor de rechter in Amsterdam verschijnen. Deze oordeelde dat de uitlatingen op de flyer weliswaar hun basis vinden in de geloofs-overtuiging van de verdachten, maar dat deze uitlatingen geen bijdrage vormen aan een publiek maatschappelijk debat. De rechtbank oordeelde ook dat de uitlatingen op de flyer, in samenhang gezien, als onnodig grievend moeten worden beschouwd. Alle drie de verdachten zijn veroordeeld tot een boete van € 500. Alle verdachten hebben hoger beroep ingesteld.

AP Amsterdam, parketnummers 13-659330-16, 13-659331-16 en 13-659332-16¹⁸

¹⁸ Rechtbank Amsterdam 4 januari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1

CODIS-FEITEN IN 2018

Zoals eerder beschreven, gaat het bij een algemeen feit met een discriminatie-aspect om feiten als mishandeling, openlijke geweldpleging, eenvoudige belediging, vernieling en brandstichting, maar ook doodslag, waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegepeeld, of waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen.

De CODIS-feiten worden in dit rapport op nagenoeg dezelfde wijze geanalyseerd als de specifieke discriminatiefeiten. Hiervoor is gekozen om meer inzicht te krijgen in de onderliggende feiten en discriminatiegronden, en bijvoorbeeld de plaatsen waar CODIS-feiten zijn gepleegd. Vorig jaar is voor het eerst in het geval van de CODIS-feiten de categorie 'waar', 'achtergrond van verdachte' en 'de relatie tussen aangever en verdachte' geanalyseerd. Omdat deze categorieën alleen in 2017 zijn geanalyseerd, kunnen de cijfers alleen worden vergeleken met de cijfers van vorig jaar.

In de nieuwe Aanwijzing Discriminatie is nu ook meer aandacht voor CODIS-feiten. De Aanwijzing Discriminatie geeft een kader en regels voor de strafrechtelijke aanpak van discriminatie. In de vorige aanwijzingen lag de nadruk sterker op 'specifieke' discriminatieartikelen (bijv. artikel 137c Sr, groepsbelediging). In de praktijk komt het echter

vaker voor dat een delict uit het commune strafrecht wordt gepleegd (bijv. mishandeling), waarbij discriminatie mogelijk een rol heeft gespeeld.

In de nieuwe aanwijzing is verduidelijkt wat verstaan moet worden onder een zogenoemd "discriminatie-aspect". Het discriminatie-aspect moet zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr.¹⁹ Genderidentiteit is ook opgenomen als discriminatie-aspect²⁰.

Zodra bij het OM een dossier instroomt vanuit de politie, wordt onder andere beoordeeld of er mogelijk sprake is van een discriminatie-aspect. Zodra dat het geval is moet de maatschappelijke classificatie 'discriminatie' worden aangevinkt. Mocht er bij de beoordeling twijfel zijn over een al dan niet aanwezig discriminatie-aspect, dan dient de classificatie 'discriminatie' wel te worden aangevinkt. De feiten waarbij deze classificatie is aangevinkt, komen terug in de cijfers van het rapport.

¹⁹ Dit betreft de discriminatiegronden ras, godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid of lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

²⁰ Het OM is daarbij ook alert op een genderidentiteit die niet past bij het geboortegeslacht als discriminatiegrond.

MISHANDELING BIJ HOMO-ONTMOETINGSPLEK

Natuurgebied De Oeverlanden, bij het Amsterdamse Nieuwe Meer, is niet alleen een populair recreatiegebied, maar staat ook bekend als een homo-ontmoetingsplaats. Het slachtoffer in deze zaak was daar aanwezig in de bosjes, toen hij drie mensen zag komen aanlopen. Hij hoorde een van hen zeggen: "Dat mag niet, kankerhomo. Moslimhomo". De verdachten, die ten tijde van het incident onder invloed van drugs en alcohol waren, verklaarden dat zij door het slachtoffer werden uitgedaagd en dat vanuit de bosjes met stokken werd gegooid. Er ontstaat een ruzie waarbij over en weer wordt geschreeuwd, en het slachtoffer in zijn gezicht wordt geslagen. Het lukt het slachtoffer op een gegeven moment om weg te rennen en de politie te bellen. Vanaf het moment dat door de man aangifte is gedaan, is er in deze zaak rekening gehouden met een mogelijk discriminatie-aspect.

Allebei de verdachten worden op grond van artikel 141 Sr, het openlijk in vereniging geweld plegen tegen personen, vervolgd. De eerste verdachte is gedagvaard en moet nog voor de politierechter verschijnen. De zaak tegen de tweede verdachte is voorwaardelijk geseponeerd.

AP Amsterdam, parketnummers 13-172681-18 en 13- 172682-18

Instroom CODIS-feiten per parket

In 2018 stroomden **312** CODIS-feiten in. Deze 312 feiten hoorden bij **187** afzonderlijke zaken. Eén zaak kan meerdere feiten omvatten, bijvoorbeeld als aan één verdachte in een zaak twee CODIS-feiten ten laste worden gelegd.

In de onderstaande tabel is de instroom van CODIS-feiten per parket van het OM weergegeven. Er is ten opzichte van de voorgaande jaren een aanzienlijke stijging te zien in het aantal CODIS-feiten. De CODIS-feiten die in 2018 bij het OM zijn ingestroomd, verkeren in verschillende stadia van beoordeling en behandeling. Het is mogelijk dat op een later moment wordt beoordeeld dat het discriminatie-aspect niet als voldoende aannemelijk kan worden beschouwd. Nu er door het OM bij de beoordeling van de zaak wel aandacht aan het discriminatie-aspect is besteed, blijft de maatschappelijke classificatie ongewijzigd.

Tabel 12 Instroom CODIS discriminatiefeiten per parket

Feiten per arrondissementsparket	2015	2016	2017	2018
Amsterdam	32	72	60	77
Noord-Holland	24	19	9	9
Midden-Nederland	14	3	13	21
Noord-Nederland	23	51	27	41
Oost-Nederland	22	18	23	55
Den Haag	31	25	21	20
Rotterdam	7	21	17	40
Limburg	2	7	2	19
Oost-Brabant	11	10	8	11
Zeeland-West-Brabant	2	6	9	19
Totaal	168	232	189	312

Instream CODIS-feiten per wetsartikel

In 2018 betrof het commune feit met discriminatie-aspect 132 keer de belediging van een individu (artikel 266 Sr), 55 keer bedreiging (artikel 285 Sr), 44 keer mishandeling (artikel 300 Sr) en 28 keer openlijke geweldpleging (artikel 141 Sr).

BELEDIGING, BEDREIGING EN VERNIELING IN HET VERKEER

Tijdens de avondspits in Hoofddorp raken twee automobilisten met elkaar in conflict. Het incident speelde zich af op de rijbaan, waar er volgens beide partijen geritst moest worden. Volgens de verdachte vertoonde de aangever vervelend rijgedrag. Hij stapte vervolgens uit en liep naar de auto van de aangever, een Chinese man. De verdachte schold de aangever uit met de woorden: "Ik ga je doodschoppen", "Luister vuile kanker Chinees, ik sla je helemaal de tyfus", "Ga terug naar je eigen land, buitenlander." Daarbij heeft de verdachte ook tegen de auto van de aangever geslagen. Door het OM is aan de verdachte op grond van artikel 266 Sr (eenvoudige belediging), artikel 285 Sr (bedreiging) en artikel 350 Sr (vernieling) een strafbeschikking aangeboden in de vorm van een geldboete, ter hoogte van € 675. Ook moest de man een schadevergoeding betalen, ter hoogte van € 631. Deze bedragen zijn door de verdachte voldaan.

AP Den Haag, parketnummer 15-219901-18

BELEDIGING EN BEDREIGING IN HET GRAND CAFÉ

Een man van Somalische afkomst werkt voor een organisatie die mensen met psychische problemen ondersteunt. Tijdens een van zijn diensten wordt hij geconfronteerd met een klant die een collega van hem wil spreken. Omdat deze niet beschikbaar is, loopt de man boos weg. Als de medewerker later op de dag in het Grand Café van de organisatie zit, komt hij de man weer tegen. Deze begint in het bijzijn van andere gasten in het café de medewerker uit te dagen, waarbij hij teksten roept als: "Kijk eens zwarte ik heb handel gedreven.", "Je loopt hier als een tiran. Ik ga niet naar jou luisteren met je bruine kop. Je hoort in een dwangbuis. Je bent goed terecht gekomen met je huidskleur" en "Ik sla je in elkaar!".

Door de medewerker wordt aangifte tegen de man gedaan, die voor de politierechter moet verschijnen. Deze acht belediging (artikel 266 Sr) en bedreiging (artikel 285 Sr) bewezen en veroordeelt de verdachte tot een geldboete ter hoogte van € 500. Het vonnis is onherroepelijk.

AP Rotterdam, parketnummer 10-008459-18

Tabel 13 instroom CODIS-feiten per wetsartikel

Wetsartikel delict	Omschrijving delict ²¹	2015	2016	2017	2018
131 Sr	Opruiing	3	13	4	4
138 Sr	Huisvredebreuk	2	1	0	2
139 Sr	Lokaalvredebreuk	x ²²	x	x	2
141 Sr	Openlijke geweldpleging	2	4	17	28
180 Sr	Geweld/Bedreiging in verzet tegen ambtenaar	0	1	0	3
184 Sr	Niet opvolgen ambtelijk bevel	x	x	x	1
261 Sr	Smaad	1	3	0	3
266 Sr	Eenvoudige belediging	127	150	117	132
267 Sr	Belediging van (onder meer) ambtenaren	2	0	3	0
284 Sr	Dwang	1	0	0	2
285 Sr	Bedreiging	11	32	19	55
285b Sr	Stalking	x	x	x	1
287 Sr	Doodslag	x	x	x	1
300 Sr	Mishandeling	8	12	11	44
302 Sr	Zware mishandeling	1	0	0	1
310 Sr	Diefstal	x	x	x	8
350 Sr	Vernieling	4	5	5	18
425 Sr	Ophitsen van een dier	x	x	x	1
47 Sr	Medeplegen	1	9	1	0
WWM 26	Wet wapens en munitie; voorhanden hebben	x	x	x	2
Overig ²³	Alles wat niet in bovenstaande categorieën valt	5	2	12	4
Totaal		168	232	189	312

²¹ De wetartikelen worden hier, voor de leesbaarheid van het rapport, omschreven met een verkorte aanduiding.

²² 'x' geeft aan dat deze artikelen niet voorkwamen in de cijfers of onder 'overig' zijn geteld.

²³ 239 Sr, 321 Sr en 45/1 Sr.

Instream discriminatiegronden bij CODIS-feiten

Bij de analyse van de CODIS-feiten houden we dezelfde gronden aan als bij de analyse van de specifieke discriminatiefeiten. Ook hier is het mogelijk dat bij één CODIS-feit meerdere discriminatiegronden van toepassing zijn, bijvoorbeeld als een verdachte iemand beledigt op grond van zijn ras en godsdienst.

- De meest voorkomende grond is *ras* (61%), gevolgd door de grond *homoseksuele gerichtheid* (16%).
- Kijken we naar de grond *ras*, dan ziet 27% van het totaal aantal gronden op de grond *antizwart (Afrikaanse afkomst)* en 14% op de grond *allochtonen/buitenlanders*.
- De grond *godsdienst of levensovertuiging* bedraagt dit jaar 9% van alle gronden. 8% van de gronden betreft discriminatie van moslims en 1% discriminatie van christenen.
- 6% van het totaal aantal gronden was gericht tegen Joden (antisemitisme). Eén van deze zaken betreft vernieling bij een synagoge.
- Bij de grond *geslacht* (4%) is in de meeste gevallen sprake van een transgender-slachtoffer dat slachtoffer was van de discriminerende uitlatingen en/of handelingen. De volgende twee casussen zijn hier voorbeelden van, waarbij de verdachten door respectievelijk Parket Amsterdam en Parket Limburg zijn vervolgd.

Zoals hierboven is vermeld, moet een discriminatie-aspect in een CODIS-feit zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr. In de vorige Aanwijzing Discriminatie was transgender-zijn geen grond voor straf

verhoging, al kon de officier ook toen al een hogere straf eisen. In de nieuwe aanwijzing is het zijn van transgender expliciet opgenomen als discriminatie-aspect.

Tabel 14 Instream discriminatiegronden CODIS

Gronden	2015	2016	2017	2018
Ras	46%	57%	48%	61%
Antisemitisme	7%	1%	10%	6%
Godsdienst of levensovertuiging	0%	4%	9%	9%
Homoseksuele gerichtheid	5%	9%	29%	16%
Geslacht	13%	13%	1%	4%
Handicap	1%	1%	1%	1%
Overige gronden	29%	16%	2%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel 15 Uitsplitsing ras

Ras	2017	2018
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	26%	27%
Donkere huidskleur (niet Afrikaanse afkomst)	0%	0%
Blanken	1%	0%
Surinamers	0%	1%
Antillianen	0%	0%
Turken	5%	6%
Marokkanen	5%	7%
Roma/Sinti	0%	0%
Allochtonen/buitenlanders	7%	14%
Overige	3%	5%
Totaal	48%	61%

TRANSGENDERKOPPEL BELEDIGD TIJDENS 'D'N BLAUWE ZAOTERDAAG'

D'n Blauwe Zaterdag is een kleinkunsevenement dat ieder jaar tijdens carnaval in Venlo op de Kwartelenmarkt wordt gehouden. Een Limburgs transgenderkoppel, bekend van hun reality-show bij de tv-zender TLC, vernemen op deze zaterdag in 2017 dat zij het onderwerp zijn van een carnavalslied, dat tijdens dit evenement door een groepje mannen ten uitvoer wordt gebracht. In het lied wordt de kinderwens van het stel op de hak genomen. Hierop geattendeerd door de telefoontjes en berichten op social media zet het stel de tv aan voor het evenement, dat door de lokale zender live wordt uitgezonden. Zij voelen zich gekwetst als zij horen wat er over hen wordt gezongen. Naar aanleiding van de uitzending heeft het stel ook veel negatieve en bedreigende reacties via social media ontvangen.

Het stel heeft niet alleen aangifte gedaan, maar ook via Facebook Messenger een van de verdachten persoonlijk aangesproken, en hem gezegd dat zij dit niet acceptabel vonden. Er zijn in deze zaak drie verdachten. Tijdens het verhoor bij de politie geven zij te kennen dat D'n Blauwe Zaterdag een podium is voor kleine cabaretstukjes. Het is dan de bedoeling om met je teksten mensen aan het lachen te maken, waarbij je met je grappen de grenzen opzoekt, zonder iemand te willen kwetsen. Zij hebben dan ook hun excuses aan het stel gemaakt.

Het OM heeft in deze zaak de verdachten, op grond van artikel 266 Sr (eenvoudige belediging), een strafbeschikking aangeboden in de vorm van een geldboete ter hoogte van € 200. Alle drie de verdachten hebben de boete betaald.

AP Limburg, parketnummers 03-033829-18, 03-033887-18 en 03-033891-18

Waar vinden CODIS-feiten plaats?

Onderzocht is waar het feit werd gepleegd; bijvoorbeeld in de woonomgeving, op school, in het kader van sport of op internet.

- 35% van alle incidenten vond plaats op straat of een andere openbare gelegenheid.
- 22% van de incidenten vond plaats in de woonomgeving van de betrokken partijen en 16% van de incidenten was gericht tegen personen met een publieke functie. De feiten die onder deze categorie vallen, betreffen uiteenlopende zaken tegen bijvoorbeeld (politie)ambtenaren, straatcoaches of een douanier.
- Vergeleken met vorig jaar vonden er meer incidenten op het werk plaats (14%). Bij 8 van de 43 feiten betreft het discriminatie tussen collega's onderling of tussen een werkgever en werknemer. Bij alle andere feiten zijn werknemers door (onbekende) derden gediscrimineerd tijdens het uitvoeren van hun werk.

Tabel 16 Waar CODIS-feiten

Waar	2017		2018	
Tegen personen met een publieke functie	12%	22	16%	51
Werk	5%	10	14%	43
School/ Onderwijsinstelling	2%	3	2%	7
Sport	3%	5	1%	3
Horeca - uitsluiting aan deur	0%	0	0%	1
Horeca - algemeen	5%	9	2%	6
Woonomgeving	19%	35	22%	68
Straat/openbare gelegenheid	46%	87	35%	109
Internet	8%	15	5%	15
Pers (media)	0%	0	1%	3
Overige	2%	3	2%	6
Onbekend	0%	0	0%	0
Totaal	100%	189	100%	312

RUZIE BIJ HET ZWEMBAD

Een vrouw van Surinaamse afkomst gaat met haar dochter naar het zwembad voor de zwemles. Als zij in de rij bij de kassa staat, ontstaat er voor haar een opstootje. Het blijkt dat een man en een vrouw woorden hebben met de caissière, waarbij het er fel aan toegaat. Als de vrouw ziet hoezeer de caissière hierdoor is aangeslagen, zegt zij hier iets van. Daarop richt de man zich tot de vrouw, hij vraagt haar op grove wijze waar zij zich mee bemoeit. Als het stel met hun dochtertje het zwembad binnengaat, roept de man naar de vrouw: "Vuile vieze zwarte kankerhoer!". Ook bij de kleedkamers wordt de vrouw door de man uitgescholden voor "kankerzwarte".

De vrouw heeft aangifte gedaan. Het OM heeft de man op grond van artikel 266 Sr (eenvoudige belediging) een strafbeschikking aangeboden in de vorm van een geldboete ter hoogte van € 200. Deze is door de man voldaan.

AP Rotterdam, parketnummer 10-093948-18

Achtergrond van verdachten van CODIS-feiten

Net als bij de specifieke discriminatiefeiten is onderzocht wat de achtergrond van de verdachte is.

- Bij bijna tweederde van de CODIS-feiten is de verdachte een persoon met een Westerse afkomst (62%).
- Slechts een klein deel van de verdachten van CODIS-feiten is voetbalsupporter. Omdat de strafbare uitingen van voetbalsupporters vaak specifieke discriminatie (artikel 137c en 137d Sr) betreffen, komen zij bij de CODIS-feiten minder vaak voor.

Tabel 17 Achtergrond verdachte CODIS-feiten

Verdachte	2017		2018	
	%	Aantal	%	Aantal
Extreemrechts	0%	0	0%	0
Vanuit godsdienst of levensovertuiging	2%	4	2%	5
Vanuit politieke overtuiging	3%	6	1%	2
Door opsporingsambtenaar	0%	0	0%	0
Personen van Surinaamse afkomst	1%	2	4%	11
Personen van Antilliaanse afkomst	3%	5	3%	8
Personen van Turkse afkomst	4%	7	7%	22
Personen van Marokkaanse afkomst	10%	18	5%	17
Overige personen van niet-Westerse afkomst	19%	35	15%	46
Personen van Westerse afkomst	56%	105	62%	193
Etnische achtergrond onbekend	0%	0	2%	5
Sport/voetbalsupporter	3%	5	1%	3
Overige	1%	2	0%	0
Totaal	100%	189	100%	312

MISHANDELING VROUW IN METRO

Een vrouw die in een transitiefase (van man naar vrouw) zit, neemt op het Amsterdamse Centraal Station de metro. Onderweg wordt ze plotseling door een onbekend meisje beledigd met de woorden "kankerhomo, kankertravestiet, als ik een pistool had zou ik ze doodschietsen. Zulke mensen moet je afmaken". Vervolgens wordt de aangeefster ook mishandeld door het meisje. Tijdens het geduw en getrek in de metro is de telefoon van de aangeefster beschadigd, is haar jas gescheurd en is ze haar portemonnee verloren. De aangeefster heeft door het incident ook lichamelijk letsel van het geweld ondervonden en er psychische gevolgen aan overgehouden.

Artikel 137d Sr (aanzetten tot geweld) subsidiair artikel 131 Sr (opruiming), artikel 300 Sr (mishandeling) en artikel 266 Sr (eenvoudige belediging) zijn ten laste gelegd. De rechter heeft de verdachte een schuldigverklaring zonder straf of maatregel opgelegd, waarbij sterk rekening is gehouden met de psyche en persoonlijke omstandigheden van de verdachte. Ook moet de verdachte een schadevergoeding van € 500 betalen, die in dit geval ten laste komt van de ouders. Het vonnis is onherroepelijk.

AP Amsterdam, parketnummer 13-650285-17

De relatie tussen de aangever en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan

Ook bij de CODIS-feiten is onderzocht wat de relatie is tussen de aangever en degene tegen wie aangifte is gedaan.

- De categorie 'aangever en verdachte hebben geen nader te specificeren relatie (overig)' is de grootste categorie en bedraagt 37%. Uit het dossieronderzoek blijkt dat dit allemaal spontaan ontstane conflicten betreffen tussen voor elkaar onbekende mensen bij openbare gelegenheden.
- De categorie 'eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (in opdracht van OM)' bedraagt 13%. De feiten die hieronder vallen betreffen vooral zaken waarbij een politieambtenaar is beledigd op grond van afkomst. Het betreffen ook antisemitische incidenten die direct zijn waargenomen door de politie.
- Een kwart van de aangiftes wordt gedaan tegen personen uit de buurt, wijk of directe leefomgeving van de aangever (25%).

Tabel 18 De relatie tussen aangever en verdachte

Relatie	2017		2018	
	%	Aantal	%	Aantal
Buurt/wijk/directe leefomgeving	28%	53	25%	79
Werkgerelateerd	19%	36	21% ²⁴	67
Klantgerelateerd	11%	20	1% ²⁴	3
Aangifte door meerdere personen	1%	1	1%	3
Aangifte vanuit stichting of organisatie	5%	9	0%	0
Aangifte door publiek figuur	2%	3	1%	4
Eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (op opdracht van OM)	3%	6	13%	42
Aangever en verdachte hebben geen nader te specificeren relatie (overig)	32%	61	37%	114
Onbekend	0%	0	0%	0
Totaal	100%	189	100%	312

²⁴ De gegevens van deze subcategorie kunnen niet met de gegevens van vorig jaar vergeleken worden aangezien deze subcategorieën zijn gherdefinieerd.

BURENRUZIE IN PORTIEK

Al langere tijd zorgt een gezin van Turkse afkomst voor veel overlast in een portiek en de straat; vooral twee van de dochters zorgen daarbij voor veel onrust. Als op een dag een buurman, die een Antilliaanse achtergrond heeft, in het portiek in gesprek is met een van de andere burens, komen de twee jonge vrouwen voorbij. Als de buurman kijkt wie er voorbij komt lopen, vraagt een van de vrouwen: "Wat kijk je nou?" Er ontstaat een woordenwisseling, waarbij de twee verdachten onder meer tegen de man zeggen: "Je bent een vuile aap", "Vieze vuile zwarte, je moeder is een kankerhoer, je moet opkankeren uit Nederland" en "Jouw moeder is een vieze kankerzwarte, vieze vuile neger. Wij gaan jou hoe dan ook wegpesten uit jouw huis".

Na aangifte van de buurman, moeten beide zussen zich voor de politierechter verantwoorden. Deze acht eenvoudige belediging (artikel 266 Sr) bewezen en veroordeelt de verdachten tot een geldboete ter hoogte van € 200. Beide vonnissen zijn onherroepelijk.

AP Rotterdam, parketnummers 10-029022-18 en 10-029072-18

UITSPRAKEN VAN DE RECHTER

In tabel 19 wordt het aantal rechterlijke beslissingen weergegeven van zaken waarin een specifiek discriminatieartikel ten laste is gelegd. Een uitspraak van de rechter kan ook betrekking hebben op andere feiten, die geheel los staan van het discriminatiefait, maar die in dezelfde zaak aan de rechter zijn voorgelegd. Omdat een veroordeling geen betrekking hoeft te hebben op alle feiten die ten laste zijn gelegd, kan het zijn dat in een zaak het discriminatiefait niet bewezen is verklaard.

In 2018 is er in diverse rechterlijke vonnissen expliciet aandacht besteed aan discriminatie-aspecten bij commune delicten. De hieronder beschreven zaken zijn concrete voorbeelden van geweldszaken die in 2018 zijn afgedaan, en waarin het discriminatie-aspect expliciet is meegenomen in het oordeel van de rechtbank²⁵:

Tabel 19 Uitspraken van de rechter in zaken met specifieke discriminatie-artikelen

Rechtbankafdoening	2014		2015		2016		2017		2018	
Veroordeling	91%	70	88%	71	74%	57	71%	62	84%	76
Vrijspraak	9%	7	12%	10	9%	7	18%	16	7%	6
OM niet ontvankelijk	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0	0%	0
Ontslag van rechtsvervolgning	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf	0%	0	0%	0	8%	6	1%	1	3%	3
Verwijzing naar ander forum	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1
Onbekend	0%	0	0%	0	8%	6	9%	8	5%	5
Totaal	100%	77	100%	81	100%	77	100%	87	100%	91

²⁵ Ook in een zaak waar vier verdachten werden vervolgd voor poging doodslag, zware mishandeling en/of openlijke geweldpleging van twee homoseksuelen op het Damrak in Amsterdam hebben de rechtbank en het hof het discriminatie-aspect expliciet benoemd in de volgende uitspraken: Rechtbank Amsterdam 9 maart 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1329, ECLI:NL:RBAMS:2018:1330, ECLI:NL:RBAMS:2018:1331 en Hof Amsterdam 15 november 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4212.

Antihomogeweld

Op 24 december 2018 heeft de Amsterdamse rechtbank een minderjarige man veroordeeld voor een gewelddadige beroving op de Amsterdamse Wibautstraat. De rechtbank heeft het discriminatie-aspect in deze zaak in haar vonnis meegewogen. Daarmee volgde de rechtbank de officier van justitie in haar redenering dat er in onderhavige casus sprake is van homo-gerelateerd geweld. Voordat het slachtoffer gewelddadig werd overvallen, werd hij door drie mannen uitgescholden voor *homo* en *boeler*²⁶.

“De rechtbank kan het geweld niet los zien van de eerdere uitingen door verdachte en zijn medeverdachte. Uit niets blijkt dat het opzet van verdachte en zijn medeverdachten “slechts” gericht is geweest op het wegnemen van goederen, het lijkt er vooral op gericht te zijn geweest de aangever zoveel mogelijk pijn te doen.”²⁷

De minderjarige verdachte is veroordeeld tot een jeugddetentie van tien maanden.

²⁶ (Scheld)woord (in het Surinaams) om een homoseksueel persoon aan te duiden.

²⁷ Rechtbank Amsterdam 24 december 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:9654; parketnummer 13-650013-18 & 13-684166-17.

Pride Amsterdam 2016

In deze zaak werden twee slachtoffers, zonder aanleiding, uitgemaakt voor “vuile flikkers”. De verdachte richtte zich uit het niets agressief op slachtoffer 1, waarbij slachtoffer 2 heeft geprobeerd de boel te sussen. Beide slachtoffers werden vervolgens zwaar mishandeld door de verdachte. Op 11 november 2018 heeft de Amsterdamse rechtbank de verdachte veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van vijf maanden waarvan twee maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar voor mishandeling en eenvoudige belediging. Ook hier is het discriminatie-aspect expliciet meegenomen in het vonnis:

“Beide slachtoffers hebben verklaard dat zij zonder aanleiding door verdachte werden beledigd voor onder andere ‘vuile flikker’. Het geweld van verdachte dat daarop volgde, kan hier niet los van worden gezien. Naar het oordeel van de rechtbank hing het door verdachte gepleegde geweld samen met de homoseksuele geaardheid van de slachtoffers. [...] De rechtbank houdt bij de strafoplegging in strafverzwarende zin rekening met het feit dat verdachte twee personen heeft mishandeld en dat het gepleegde geweld een homoseksueel gerelateerd karakter heeft.”²⁸

²⁸ Rechtbank Amsterdam 11 november 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:8660; parketnummer 13-650515-16.

Mishandeling op grond van ras

Op 2 december 2015 fietst de aangever samen met zijn zesjarig zootje naar huis. De aangever ziet vervolgens een man op hem af komen die hij herkent als de man waarmee hij de zomer ervoor een conflict heeft gehad. De man was samen met een tweede verdachte. De aangever wordt, na een korte confrontatie, door de twee mannen vastgegrepen, op de grond gegooid, en geschopt en geslagen met een ijzeren staaf tegen hoofd en lichaam. Tijdens het gevecht is “nigger”, “monkey”, “keep holding that nigger” en “I’m going to kill you nigger” geroepen.

De Rechtbank Overijssel veroordeelt op 24 september 2018 één van de verdachten tot een gevangenisstraf van 4 maanden voor poging tot zware mishandeling. Naast de gevangenisstraf moet de man een bedrag van ruim 1500 euro aan schadevergoeding betalen aan het slachtoffer. In deze zaak is het discriminatie-aspect ook expliciet meegenomen in het vonnis:

“Door aldus te handelen hebben verdachte en zijn mededader een grove inbreuk gemaakt op de lichamelijke integriteit van [slachtoffer]. En dit alles klaarblijkelijk zonder reden, anders dan dat de huidskleur van [slachtoffer] verdachte niet aanstond. [...]De rechtbank neemt in aanmerking dat bij het in deze zaak bewezen verklaarde delict, anders dan in het oriëntatiepunt, geen sprake van een voltooid delict, maar van een poging, hetwelk een reden is voor matiging. Daarentegen weegt de rechtbank als strafverzwarende omstandigheden

mee dat sprake is van medeplegen, dat het gebeuren zich heeft afgespeeld op klaarlichte dag in het bijzijn van veel nietsvermoedende getuigen [...] als ook dat, gezien de aard van de herhaaldelijke uitlatingen van verdachte jegens het slachtoffer, het handelen van verdachte hoofdzakelijk lijkt te zijn bepaald door discriminatoire motieven.”²⁹

²⁹ Rechtbank Overijssel 24 september 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:3478; parketnummer 08-952058-16.

Bijlage 1: Discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht

Artikel 137c

- 1 Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d

- 1 Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137e

- 1 Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
  - 1°. een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;

- 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreid of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft; wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie

- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137f

- 1 Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g

- 1 Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 429quater

- 1 Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

Bijlage 2: Toelichting discriminatiegronden in het Wetboek van Strafrecht

In dit rapport worden de gronden en termen gebruikt zoals die in de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht zijn vastgelegd. Hieronder volgt een korte toelichting van de gronden en de in dit rapport gebruikte categorieën.

Ras

Het woord ras is afkomstig uit het *Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie* (IVUR), het verdrag dat de aanleiding was voor de invoering van de discriminatieartikelen in hun huidige structuur in 1971. In navolging van dit verdrag is door de wetgever ook in de tekst van de discriminatieartikelen de term ras gebruikt, waarmee de wetgever voor wat betreft de uitleg van de term ras heeft aangesloten bij de uitleg zoals die wordt gegeven in het IVUR. Onder ras wordt volgens het IVUR-verdrag in elk geval verstaan huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming.

De grond *ras* is uitgesplitst naar categorieën, om zo apart in kaart te brengen welke groepen in welke mate hierdoor geraakt worden. Door middel van deze uitsplitsing wordt getracht de aard en omvang van de ingestroomde discriminatiefeiten meer inzichtelijk te maken. De categorieën zijn *antizwart (Afrikaanse afkomst)*, *donkere huidskleur (niet van Afrikaanse afkomst)*, *blanken*,

Surinamers, *Antillianen*, *Turken*, *Marokkanen*, *Roma/Sinti*, *andere afkomst algemeen* en *overige nationale of etnische afstamming*.

Antisemitisme

Antisemitisme is apart als grond opgenomen, omdat antisemitisme, wat in het strafrecht zoveel betekent als strafbare discriminatie van Joden, zowel het aspect ras als het aspect godsdienst kan behelzen. Onder de grond antisemitisme vallen uitlatingen waarmee Joden in diskrediet worden gebracht en hun waardigheid wordt aangetast. Uitlatingen over bijvoorbeeld (de politiek van) Israël zijn niet strafbaar, tenzij deze tevens discriminerende uitlatingen over Joden inhouden.

Bij (bekladdingen met) nationaalsocialistische symbolen, zoals hakenkruizen, is de interpretatie van de boodschap doorslaggevend voor de vraag in welke categorie deze worden geplaatst.

Godsdienst of levensovertuiging

Onder deze grond vallen in ieder geval alle bekende godsdiensten waarin een god centraal staat. Bij levensovertuiging moet het gaan om een fundamentele opvatting over het leven in al zijn facetten, om beginselen

waarnaar men zijn leven inricht. Politieke opvattingen vallen hier niet onder, humanisme en atheïsme wel.

Homoseksuele gerichtheid

In de wettekst van artikel 137c Sr en verder staat hetero- en homoseksuele gerichtheid genoemd als discriminatiegrond. Omdat het in de praktijk vrijwel altijd gaat om discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid is om praktische redenen alleen deze term opgenomen in dit rapport.

Biseksualiteit staat als zodanig niet genoemd in de wet, maar kan worden beschouwd als een combinatie van homo- en heteroseksualiteit.

Geslacht

De grond *geslacht* is niet opgenomen in artikel 137c Sr, maar wel in de artikelen 137d, 137e, 137f en 429quater Sr. Discriminatie wegens genderidentiteit, bijvoorbeeld tegen transpersonen, kan vallen onder de grond geslacht.

Handicap

Discriminatie op grond van lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap is sinds 2006 strafbaar gesteld. Onder handicap valt dat wat in het normale maatschappelijke verkeer als handicap zal worden ervaren. Het moet gaan om voldoende objectiveerbare handicaps, om gebreken of stoornissen die iedereen redelijkerwijs als een handicap zal ervaren.

Overige

De categorie *overige* is bedoeld voor feiten waarbij de discriminatiegrond (bij nader inzien) niet valt onder één van de hiervoor genoemde gronden.

Bijlage 3: Verklarende woordenlijst

In dit rapport worden verschillende juridische termen gebruikt die hieronder worden toegelicht. Voor alle termen geldt dat deze worden beschreven zoals deze worden gebruikt in dit rapport. Het is mogelijk dat deze termen in een andere situatie een andere betekenis hebben.

Aangifte

Het bij de politie kenbaar maken van een (mogelijk) strafbaar feit, waarbij een aangifte tevens geldt als verzoek tot vervolging van het strafbare feit. Een aangifte van discriminatie leidt in beginsel tot een opsporingsonderzoek.

Antidiscriminatievoorziening (Adv)

De Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) bepaalt sinds 2009 dat iedere gemeente haar inwoners toegang biedt tot een antidiscriminatievoorziening (adv). Een adv heeft twee wettelijke taken: onafhankelijk bijstand verlenen aan personen bij de afwikkeling van hun discriminatieklachten en de registratie van klachten.

CODIS-feit

Een afkorting voor 'commuun delict met een discriminatie-aspect'.

Commuun delict met een discriminatie-aspect

Een strafbaar feit, niet betreffende een discriminatieartikel, waarbij (mogelijk) een discriminatie-aspect een rol speelt.

Het gaat hierbij om feiten als mishandeling, openlijke geweldpleging, eenvoudige belediging, bedreiging, opruiing, vernieling en brandstichting, maar ook doodslag, waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegespeeld of waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen. Het discriminatie-aspect moet zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr, zoals hierboven is genoemd.

Discriminatieartikelen

Een wetsartikel in het Wetboek van Strafrecht dat specifiek discriminatie strafbaar stelt: namelijk artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr.

Discriminatiefeit

Een (mogelijk) strafbaar feit op grond van één van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht.

Discriminatiegrond

Een grond voor discriminatie in de zin van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht: ras (huidskleur of etnische of nationale afkomst), godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid, geslacht, lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

Discriminatiezaak

In het kader van dit rapport: een proces-verbaal dat bij het OM is ingestroomd betreffende een persoon, verdacht van een feit waar mogelijk discriminatie-aspecten aan zitten.

Discriminerende uitlating

Een uiting die mogelijk strafbaar is op grond van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, of een uiting die een discriminatie-aspect in zich draagt en mogelijk strafbaar is op grond van een ander strafrechtartikel.

Feit

Een (mogelijk) strafbaar feit.

Ingestroomd feit

Zodra een straf dossier door de politie over wordt gegeven aan het OM, spreekt men van een bij het OM ingestroomd dossier. Dit rapport telt de ingestroomde specifieke discriminatie en CODIS-feiten uit al deze ingestroomde dossiers.

LECD

Afkorting voor Landelijk Expertise Centrum Discriminatie.

Maatschappelijke classificatie Discriminatie

Bij het OM is het mogelijk om aan 'gewone' delicten, niet zijnde discriminatiefeiten, een classificatie te koppelen, om aan te geven dat er mogelijk een discriminatie-aspect aan de zaak zit. De maatschappelijke classificatie 'discriminatie', kent zes verschillende categorieën: discriminatie ras, antisemitisme, seksuele gerichtheid, handicap, godsdienst/levensovertuiging en overig.

Melding van discriminatie

Alle keren dat een mogelijk discriminatie-incident kenbaar wordt gemaakt aan een organisatie die op één of andere wijze discriminatie bestrijdt. Een melding kan gedaan zijn bij de politie, maar ook bij een antidiscriminatiebureau of een andere organisatie. Een melding bij de politie heeft in principe niet tot gevolg dat een opsporingsonderzoek wordt gestart, zoals gebruikelijk is na een aangifte, maar het kan wel.

OM

Afkorting voor Openbaar Ministerie.

OM-strafbeschikking

Een straf opgelegd door het OM, zonder tussenkomst van een rechter. De strafbeschikking kan worden ingezet bij een aantal veel voorkomende strafbare feiten. Het is in geval van een strafbeschikking niet mogelijk om een vrijheidsbenemende straf op te leggen.

Onvoorwaardelijk sepot

Een onvoorwaardelijk sepot kent drie vormen. Een **technisch sepot** wordt gegeven als een zaak om een juridisch-technische reden niet tot een geslaagde vervolging kan leiden, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is. Een **beleidssepot** wordt gegeven wanneer er technisch gezien wel vervolgd kan worden, maar er andere redenen zijn om dat niet te doen. Tot slot bestaat het **administratief sepot**. Dit is een administratieve handeling waarmee een zaak enkel in het systeem van het OM wordt afgesloten, bijvoorbeeld wanneer een zaak tweemaal is ingeboekt.

Parketnummer

Het registratienummer van een dossier zodra dat dossier bij het OM is ingestroomd en ingeschreven.

Voorwaardelijk sepot

Bij een voorwaardelijk sepot wordt de zaak tegen de verdachte geseponeerd, mits de verdachte zich aan bepaalde voorwaarden houdt. Doet de verdachte dat niet dan kan er alsnog worden vervolgd. Een voorwaardelijk sepot is altijd een beleidssepot.